

Ανάλυση στα γεγονότα

Ουραγός η Ελλάδα στις δαπάνες για τα πανεπιστήμια

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Του ΜΑΝΟΛΗ Γ. ΔΡΕΤΤΑΚΗ*

Μετά από πολλούς μήνες ταλαντεύσεων, η υπουργός Παιδείας κατέθεσε στη Βουλή το νομοσχέδιο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, χωρίς να το δώσει προηγουμένως, όπως είχε υποσχεθεί, στις πρυτανικές αρχές. Η σπουδή αυτή επέτεινε το ήδη βαρύ κλίμα που επικρατεί για τις αποφάσεις της κυβέρνησης που αφορούν την τριτοβάθμια εκπαίδευση και το νομοσχέδιο έχει ήδη απορριφθεί από τα τρία κόμματα της αντιπολίτευσης, τους φοιτητές και από ένα σημαντικό τμήμα των μελών του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ) των ΑΕΙ.

Για τα θέματα που καλύπτει το νομοσχέδιο έχουμε ήδη αναφερθεί σε ένα άρθρο μας στην «Ελευθεροτυπία» στις 28/6/06, στο οποίο και παραπέμπουμε (βλέπε, σχετικά, και το βιβλίο μας «Εκπαίδευση, η Αχίλλειος Πτέρνα της Ελλάδας» που εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2006).

Στο άρθρο αυτό θα αναφερθούμε μόνο στο θέμα της χρηματοδότησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τόσο εκείνοι που αντιτάσσονται στο νομοσχέδιο όσο και εκείνοι οι οποίοι, με επιφυλάξεις, συμφωνούν με ορισμένες από τις ρυθμίσεις του, τονίζουν ότι στο νομοσχέδιο δεν υπάρχει καμία ένδειξη για το πώς θα καλυφθεί το κόστος της αναβάθμισης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ειδικότερα η υλοποίηση των «τετραετών αναπτυξιακών προγραμμάτων» (δηλαδή η πλήρωση των κενών θέσεων μελών ΔΕΠ σε πολλά ΑΕΙ, η βελτίωση των αποδοχών των υπηρετούντων, ώστε να γίνουν πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, η κάλυψη των μεγάλων αναγκών σε υλικοτεχνική υποδομή κ.λπ.). Πρόκειται, δηλαδή, βασικά -όπως φαίνεται και από την έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους- για ένα ακοστολόγητο νομοσχέδιο.

Στις σχετικές δηλώσεις στελεχών της κυβέρνησης γίνεται λόγος για το ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) που διατίθεται από τον κρατικό προϋπολογισμό για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το ποσοστό αυτό, σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) (της Eurostat) το 2003 ήταν 1,22%, ενώ στην Ε.Ε. των 27 πλέον κρατών-μελών (Ε.Ε. 27) το ίδιο έτος ήταν 1,14%. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τα στελέχη αυτά, στην Ελλάδα η χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν υστερεί συγκρινόμενη με τον μέσο όρο της Ε.Ε. 27.

Το επιχείρημα, όμως, δεν ευσταθεί, διότι δεν παίρνει υπόψη τον αριθμό των σπουδαστών στην καθεμιά χώρα. Ένα ορθότερο μέτρο σύγκρισης είναι εκείνο το οποίο αναφέρεται στις κατά σπουδαστή δημόσιες δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης. Το τελευταίο έτος για το οποίο υπάρχουν στοιχεία για 22 από τα 27 μέλη της Ε.Ε. 27 είναι το 2003 (δεν υπάρχουν στοιχεία για το Λουξεμβούργο, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ολλανδία, την Αυστρία και την Πολωνία). Είναι, επομένως, ενδιαφέρον να εξετάσουμε ποια είναι η θέση της Ελλάδας ανάμεσα στις 22 χώρες σε ό,τι αφορά τις κατά σπουδαστή δημόσιες δαπάνες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε ΜΑΔ.

Και οι δημόσιες δαπάνες, όμως, κατά σπουδαστή σε ΜΑΔ δεν αποτελούν ακριβές μέτρο σύγκρισης, δεδομένου ότι, όπως είναι φυσικό, τα σχετικά ποσά εξαρτώνται και από το πόσο πλούσια είναι μια χώρα, δηλαδή από το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της, πάντοτε σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης. Κατά συνέπεια, ένα ακριβέστερο μέτρο σύγκρισης είναι το ποσοστό που αντιπροσωπεύουν οι κατά σπουδαστή δημόσιες δαπάνες σε ΜΑΔ στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ. Το ποσοστό αυτό είναι, επιπλέον, ένα μέτρο του βάρους που δίνει μια χώρα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με βάση τις οικονομικές της δυνατότητες.

Με βάση τα τελευταία στοιχεία από την τράπεζα δεδομένων της Eurostat καταρτίσαμε τον πίνακα που παρατίθεται. Στην πρώτη στήλη του πίνακα δίνεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ των 22 κρατών-μελών και της Ε.Ε. 27 ως συνόλου, στη δεύτερη στήλη οι κατά σπουδαστή δημόσιες δαπάνες τους για την τριτοβάθμια εκπαίδευση σε ΜΑΔ και στην τρίτη στήλη το ποσοστό που οι δαπάνες αυτές αντιπροσωπεύουν στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ. Η κατάταξη των κρατών είναι με βάση το ύψος του ποσοστού τους στην τελευταία στήλη του πίνακα.

Από τον πίνακα αυτό φαίνεται:

-Στο ποσοστό που αντιπροσωπεύουν οι κατά σπουδαστή δημόσιες δαπάνες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σε ΜΑΔ στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ, η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση ανάμεσα στα 22 κράτη-μέλη της Ε.Ε. 27 για τα οποία υπάρχουν στοιχεία. Το ποσοστό είναι μικρότερο από τα 2/3 του μέσου όρου της Ε.Ε. 27 ως συνόλου. Τις δυο πρώτες θέσεις στο ποσοστό αυτό κατέχουν η Σλοβενία και η Κύπρος (βλέπε 3η στήλη).

-Στις κατά σπουδαστή δημόσιες δαπάνες σε ΜΑΔ η Ελλάδα κατέχει τη 18η θέση και ακολουθούν οι Σλοβακία, Βουλγαρία, Λιθουανία και Ρουμανία, οι οποίες έχουν μικρότερες δαπάνες. Οι δαπάνες αυτές στη χώρα μας είναι το 1/2 του μέσου όρου της Ε.Ε. 27. Τις δύο πρώτες θέσεις στις δαπάνες αυτές κατέχουν η Κύπρος και η Σλοβενία με ποσά τετραπλάσια εκείνου της χώρας μας (βλέπε 2η στήλη του πίνακα).

Από τα παραπάνω φαίνεται καθαρά ότι για να πετύχει η Ελλάδα την αναβάθμιση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσής της -για την οποία πολύς λόγος γίνεται στην εισηγητική έκθεση του νομοσχεδίου- θα πρέπει να διπλασιαστούν οι πιστώσεις που διατίθενται από τον τακτικό προϋπολογισμό και το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων για τα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας. Δέσμευση για μια τέτοια αύξηση δεν υπάρχει στο νομοσχέδιο και δεν είναι ορατή στο άμεσο μέλλον.

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης και κατά σπουδαστή δημόσιες δαπάνες σε ΜΑΔ σε 22 κράτη-μέλη της Ε.Ε. το 2003

* Πρώην: αντιπρόεδρος της Βουλής, υπουργός και καθηγητής της ΑΣΟΕΕ